

Феноменологічний аналіз наукових підходів до теоретичних моделей стресу та психологічні характеристики стресостійкості особистості

*О.Д. Сафін, д.психол.н., професор,
Університет економіки та права «КРОК»
245440ss@gmail.com*

*Ю.О. Тентюк, магістрант, Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
kagerou@bigmir.net*

Методологія дослідження. Загальною методологічною базою стала культурно-історична теорія Л.С. Виготського. Конкретною методологічною базою є варіант антропологічної психології, що ґрунтується на ідеях культурно-історичній психології та представлений теорією психологічних систем (В.Є. Ключко), загальною теорією психічної ригідності і фіксованих форм поведінки (Г.В. Залевський), теорією транскомунікації (В.І. Кабрін), а також теорією системної детерміації самореалізації особи (Е.В. Галажінський).

Результати. Встановлено, що у зв'язку з відсутністю загальної теорії стресу немає загальноприйнятого визначення цього поняття, а наявні теорії, концепції та моделі відображають різні погляди та установки вчених на зміст понять «стрес» і «стресостійкість», причини виникнення та розвитку, механізми регуляції та особливості проявів: модель «стрес як стимул», а також генетично-конституційна, психодинамічна, інтегративна і трансактна моделі. З'ясовано, що до найбільш вивчених на сучасному етапі у психології ресурсів стресостійкості належать особистісні, інформаційні, інструментальні та матеріальні ресурси.

Новизна. Досліджено феноменологію наукових підходів до створення теоретичних моделей стресу, визначено психологічні характеристики стресостійкості особистості в межах цих моделей. З'ясовано, що залежно від погляду на природу стресу суттєво відрізняється розуміння психологічної характеристики такого явища як стресостійкість, а збереження або підвищення стресостійкості особистості пов'язані з пошуком ресурсів, що допомагають їй у подоланні негативних наслідків стресових ситуацій.

Практична значущість. Одержані результати можуть бути використані у практиці психологічного консультування та психокорекції представників ризиконебезпечних професій, які мають ознаки післятравматичного стресового розладу, при реадптації військовослужбовців і добровольців, що брали участь в антитерористичній операції, в процесі підготовки практичних психологів, при розробленні спецкурсу з психології післяекстремальних станів.